

فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری

صفحه‌ی اصلی وب سایت مجله:

www.jqe.scu.ac.ir

شاپا الکترونیکی: ۲۷۱۷-۴۲۷۱

شاپا چاپی: ۲۰۰۸-۵۸۵۰

مقایسه تطبیقی اثر شوک نفتی بر متغیرهای کلان اقتصاد ایران و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس

لیلا احمدی*، کریم امامی**^{ID}، تقی ترابی*** و اسدالله فرزین‌وش****

* دانشجوی دکتری اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

ایمیل: Leilaahmadei@yahoo.com

** استادیار گروه اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران (نویسنده‌ی مسئول).

ایمیل: karim.emaami@yahoo.com

^{ID} 0000-0002-5973-8208

آدرس پستی: تهران، انتهای بزرگراه شهید ستاری، میدان دانشگاه، بلوار شهدای حصارک، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

*** دانشیار گروه اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

ایمیل: taghi.torabi@yahoo.com

**** استاد تمام گروه اقتصاد، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

ایمیل: farzinv@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله	طبقه‌بندی JEL	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۲۳ دی ۱۳۹۹	<i>F43, E31, F14, O43</i>	شوک نفت، تراز تجاری، تورم، GDP،
تاریخ بازنگری: ۱۰ خرداد ۱۴۰۰	<i>C22</i>	مدل SVAR
تاریخ پذیرش: ۵ تیر ۱۴۰۰		

اطلاعات تکمیلی:

این مقاله برگرفته از پایان نامه دکتری لیلا احمدی به راهنمایی دکتر امامی و تقی ترابی و مشاور دکتر فرزین وش است.

قدردانی: از داوران محترم بابت پیشنهادات ارزنده شان در بهبود این مقاله تشکر می‌کنیم.

تضاد منافع: نویسندگان مقاله اعلام می‌کنند که در انتشار مقاله ارائه شده تضاد منافعی وجود ندارد.
منابع مالی: نویسنده‌ها هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ارجاع به مقاله:

احمدی، لیلا، امامی، کریم، ترابی، تقی و فرزین‌وش، اسدالله. (۱۴۰۳). مقایسه تطبیقی اثر شوک نفتی بر متغیرهای کلان اقتصاد ایران و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس. *فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق)*، ۲۱(۴)، ۳۸-۱.

 [10.22055/jqe.2021.36328.2330](https://doi.org/10.22055/jqe.2021.36328.2330)

© 2025 Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

چکیده گسترده

معرفی:

ایران و کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس (عربستان، عمان، قطر، کویت، امارات متحده عربی و بحرین) به عنوان مهم‌ترین ستون‌های اقتصادی و سیاسی، در ناحیه نفت‌خیز خلیج فارس از مهم‌ترین صادرکنندگان نفت در بازار جهانی هستند که اقتصاد آنها متکی به درآمدهای نفتی است. هر یک از این کشورها بر اساس ساختار اقتصادی، مقتضیات بازار، نهادهای داخلی‌شان و شرایط تجاری متفاوت از یکدیگر، ترکیب‌های متنوعی از منابع درآمدی را در راستای کم کردن اثرات شوک‌های نفتی در بخش‌های مختلف اقتصادی به کار گرفته‌اند. لذا بررسی اثرات شوک‌های نفتی بر متغیرهای کلان اقتصادی این کشورها بطور جداگانه و با رویکرد مقایسه‌ای موضوعی قابل توجه است.

متدولوژی:

این مقاله با هدف تحلیل تأثیر شوک‌های درآمد نفت بر متغیرهای رشد اقتصادی، تراز تجاری و تورم ایران و کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس انجام شده است و طی دوره زمانی ۱۹۸۰ تا ۲۰۱۷ با استفاده از توابع واکنش ضربه ای مدل خود رگرسیون برداری ساختاری (SVAR) به بررسی و مقایسه اثر شوک‌های درآمد نفت بر متغیرهای کلان اقتصادی هر یک از کشورهای مذکور بطور جداگانه پرداخته است.

یافته‌ها:

نتایج نشان می‌دهد که شوک‌های درآمد نفت بر رشد اقتصادی، تراز تجاری و تورم ایران و کشورهای GCC اثرگذار است. با مقایسه اثر شوک نفتی بر اقتصاد عربستان و ایران می‌توان گفت، اثر مثبت شوک نفتی بر رشد اقتصادی و تراز تجاری عربستان به لحاظ مدت زمان اثرگذاری از ایران کوتاه‌تر است اما اثر شوک بر تورم ایران نسبت به عربستان برای دوره‌های بیشتری معنادار است. همچنین اثر مثبت شوک نفتی بر رشد اقتصادی و تراز تجاری بحرین به لحاظ مدت زمان اثرگذاری از ایران بیشتر است اما اثر شوک درآمد نفتی بر تورم بحرین نسبت به ایران برای دوره‌های کمتری معنادار است. در کشور کویت نیز اثر شوک درآمد نفت بر رشد اقتصادی و تراز تجاری این کشور نسبت به ایران، عربستان و بحرین، پایدارتر و طولانی‌تر است اما شدت اثرگذاری شوک نفتی بر تورم کویت در مقایسه با ایران، عربستان و بحرین بسیار کمتر است. در عمان اثر شوک درآمد نفت بر رشد اقتصادی و تراز تجاری این کشور در مقایسه با ایران، عربستان، بحرین و کویت برای دوره‌های بیشتری پایدارتر و ادامه دار بوده است و اثر شوک بر تورم عمان اثر ناچیزی داشته است. با مقایسه اثر شوک نفتی بر رشد اقتصادی، تراز تجاری کشور امارات با سایر کشورها می‌توان گفت، اثر شوک تا حدودی شبیه عربستان است و واکنش مثبت تورم امارات نسبت به شوک‌های درآمد نفت متفاوت از واکنش تورم سایر کشورهای مورد بررسی، از بجز بحرین است. بطور مقایسه‌ای اقتصاد قطر نسبت به سایر کشورهای مورد بررسی، از شوک‌های درآمدی نفت تأثیر پذیری نداشته است. در کشور قطر شوک درآمد نفت بر رشد اقتصادی، تراز تجاری و تورم اثر معنادار نداشته و رفتاری متفاوت از سایر کشورهای مورد بررسی دارد. از نظر مقایسه رفتاری در بین این متغیرهای اقتصادی، واکنش تورم ایران

نسبت به شوک‌های درآمد نفت، بطور قابل توجهی متفاوت از سایر کشورهای GCC است. بطوری که تورم ایران نسبت به شوک درآمدی نفت، واکنشی مثبت نشان داده که در بلند مدت اثر شوک از بین نرفته است ولی در اکثر کشورهای GCC، تورم نسبت به شوک درآمدی نفت، واکنشی ناچیز (به جز عربستان) نشان داده است که اثر شوک در بلند مدت از بین رفته است.

نتیجه:

در نتیجه‌گیری کلی یک ناهمگونی عمده که ناشی از متفاوت بودن درجه وابستگی اقتصاد این کشورها به درآمدهای نفتی و ویژگی‌های خاص ساختار اقتصادی آنها است، مشاهده می‌شود که سبب بروز اختلاف‌های قابل توجهی در پاسخ اقتصاد این کشورها به شوک‌های نفتی به لحاظ مدت زمان و شدت اثرگذاری شده است.

References

- Amano, R. A., & Van Norden, S. (1998). Oil prices and the rise and fall of the US real exchange rate. *Journal of International Money and Finance*, 17(2), 299-316.
- Amiri, M., Jahangard, E., Ghasemi Sheshdeh, M., & Omidvar, S. (2023). Structural change, fundamentals, and Typology of economic growth patterns in Iran: An ARDL Approach. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, Article in Press, -. doi:10.22055/jqe.2023.42746.2537 [in Persian]
- Ansari, F., & Rezazadeh, A. (2023). The effects of external uncertainty shocks on Iran's macroeconomy. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, Article in Press, -. doi:10.22055/jqe.2023.40809.2483 [in Persian]
- AsnaAshari, A. A., Nadri, K., Abolhasani, A., Mehregan, N., & Babaei, M. R. (2016). The Impact of Oil Price Shocks on Inflation, Growth and Money; A Case Study of Iran. *Economic Growth and Development Research*, 6(22), 102-185. Retrieved from [in Persian]
- Baumeister, C., & Kilian, L. (2016a). Forty years of oil price fluctuations: Why the price of oil may still surprise us. *Journal of economic perspectives*, 30(1), 139-160.

- Baumeister, C., & Kilian, L. (2016b). Understanding the Decline in the Price of Oil since June 2014. *Journal of the Association of Environmental and Resource Economists*, 3. 131-158,(1).
- Bernanke, B. S. (1986). Alternative explanations of the money-income correlation. In: National Bureau of Economic Research Cambridge, Mass., USA.
- Blanchard, O. J. (1986). The wage price spiral. *The Quarterly Journal of Economics*, 101(3), 543-56.♠
- Blanchard, O. J., & Quah, D. (1988). The dynamic effects of aggregate demand and supply disturbances. In: National Bureau of Economic Research Cambridge, Mass., USA.
- Choi, S., Furceri, D., Loungani, P., Mishra, S., & Poplawski-Ribeiro, M. (2018). Oil prices and inflation dynamics: Evidence from advanced and developing economies. *Journal of International Money and Finance*, 82, 71-96.
- Clarida, R., & Gali, J. (1994). *Sources of real exchange-rate fluctuations: How important are nominal shocks?* Paper presented at the Carnegie-Rochester conference series on public policy.
- Cognigni, A., & Manera, M. (2008). Oil prices, inflation and interest rates in a structural cointegrated VAR model for the G-7 countries. *Energy Economics*, 30(3), 856-888.
- Damiri, F., Eslamloeean, K., Hadiyan, E., & Akbariyan, R. (2017). The effects of oil shock on trade balance and macroeconomic variables in Iran using a dynamic stochastic general equilibrium model. *Journal of Applied Economics Studies in Iran*, 6(23), 35-60. Retrieved from https://aes.basu.ac.ir/article_2028.html?lang=en [in Persian]
- Hou, Z., Keane, J., Kennan, J., & te Velde, D. W. (2015). The oil price shock of 2014. *The Oil Price Shock of 2014*, 25-29.
- Khanzadi, A., Moradi, S., & Heidarian, M. (2017). Analyzing of Oil Revenues Shocks Asymmetric Effects on Misery index in Iran Using Vector Error Correction Model. *Quarterly Journal of Applied Theories of Economics*, 3(4), 129-152. Retrieved from https://ecoj.tabrizu.ac.ir/article_5796_a9d5b73acbabc52cac710e5e972b471b.pdf [in Persian]
- Khoshkalam Khosroshahi, M. (2019). The Symmetric and Asymmetric Effects of Oil Shocks on Macroeconomic Variables in Iran during the

- Period of 1369-1395. *Quarterly Journal of The Macro and Strategic Policies*, 7(25), 142-163. doi:10.32598/jmsp.7.1.142
- Kilian, L. (2014). Oil price shocks: Causes and consequences. *Annu. Rev. Resour. Econ.*, 6(1), 133-154.
- Le, T.-H., & Chang, Y. (2013). Oil price shocks and trade imbalances. *Energy Economics*, 36, 78-96.
- LeBlanc, M., & Chinn, M. D. (2004). Do high oil prices presage inflation? The evidence from G-5 countries.
- Mahdavi Adeli, M., Ghezalbash, A., & Daneshnia, M. (2012). The Effect of Oil Price Changes on Some of the Main Iranian Macroeconomic Variables. *Iranian Energy Economics*, 1(3), 131-170. Retrieved from https://jiec.atu.ac.ir/article_2634_94f89520fe4d94b3995f0677e00ba135.pdf [in Persian]
- Molaei, H., Golkhandan, A., & Gol Khandan, D. (2014). An Analysis of Asymmetry Effects of Oil Shocks on Economic Growth of the Oil-Exporting Countries: A Non-Liner Hidden Panel Cointegration. *Iranian Energy Economics*, 3(10), 201-229. Retrieved from https://jiec.atu.ac.ir/article_539.html?lang=en [in Persian]
- Momani, B. (2008). Gulf cooperation council oil exporters and the future of the dollar. *New Political Economy*, 13(3), 293-314. doi: [in Persian]
- Moshiri, S. (2015). Asymmetric effects of oil price shocks in oil-exporting countries: the role of institutions. *OPEC Energy Review*, 39(2), 222-246.
- Moshiri, S., & Kheirandish, E. (2019). International trade and oil shocks effects on global economy. *Journal of Economic Research (Tahghihat-E-Eghtesadi)*, 54(2), 443-463. Retrieved from https://ijer.atu.ac.ir/article_11789_en.html [in Persian]
- Nasir, M. A., Al-Emadi, A. A., Shahbaz, M., & Hammoudeh, S. (2019). Importance of oil shocks and the GCC macroeconomy: A structural VAR analysis. *Resources Policy*, 61, 166-179.
- Nasir, M. A., Naidoo, L., Shahbaz, M., & Amoo, N. (2018). Implications of oil prices shocks for the major emerging economies: A comparative analysis of BRICS. *Energy Economics*, 76, 76-88.
- Nusair, S. A. (2016). The effects of oil price shocks on the economies of the Gulf Co-operation Council countries: Nonlinear analysis. *Energy Policy*, 91, 256-267.

- Pishbahar, E., & Baghestani, M. (2014). Investigating the economic effects of oil and food price shocks on macroeconomic variables in Iran. *The Economic Research*, 14(3), 45-64. Retrieved from <https://ecor.modares.ac.ir/article-18-3612-en.html> [in Persian]
- Polterovich, V., Popov, V., & Tonis, A. (2010). Resource abundance: A curse or blessing? Publications, W. B. (2013). *The world bank annual report 2013*: World Bank Publications.
- Rafiq, S., Sgro, P., & Apergis, N. (2016). Asymmetric oil shocks and external balances of major oil exporting and importing countries. *Energy Economics*, 56, 42-50.
- Samadi, S., Sarkhosh-Sara, A., & Amini Darrevazan, O. (2018). Examine The Asymmetric Effects of oil Price shocks on Iran's Economic Growth and Interest Rate: Nonlinear VAR Model. *Economic Modeling*, 41(12), 27-52. Retrieved from <http://sanad.iau.ir/fa/Article/995437> [in Persian]
- Seifollahi, N. (2018). Investigating the Asymmetric Uncertainty Impact of Oil on Economic Growth by GMM. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 15(3), 1-20. doi:10.22055/jqe.2018.21549.1650 [in Persian]
- Shahbazi, K., & Karimi, G. (2015). Threshold Effect of Oil Prices on Bilateral Trade Balances in Iran: A Panel Smooth Transition Regression Model (PSTR). *Economic Modelling*, 8(4). Retrieved from <https://sid.ir/paper/176344/en> [in Persian]
- Sims, R. R., Veres III, J. G., Watson, P., & Buckner, K. E. (1986). The reliability and classification stability of the Learning Style Inventory. *Educational and psychological measurement*, 46(3), 753-760.
- Takroosta, A., Mohajeri, P., Mohamadi, T& , Shakeri, A. (2019). The Impact of Oil Price Shocks on Growth and Inflation of OPEC Countries with an Emphasis on OPEC Political Risk Shocks. *Iranian Energy Economics*, 8(30), 23-60.